

Lähihoitajaopiskelijoiden ja ikäihmisten aidot kohtaamiset kotihoidon digitaalisessa oppimisympäristössä – vetovoimaa vanhustyön koulutukseen

---

Johanna Aappola

TtM, projektipäällikkö

WinNova

johanna.aappola@winnova.fi

Tiivistelmä

DigiHOP - Kotihoidon digitaalinen oppimisympäristö -hankkeessa (2016-2018) rakennetaan lähihoitajakoulutukseen digitaalisesti toimivaa kotihoidon oppimisympäristöä. Lähihoitajaopiskelijat toteuttavat Länsi-Suomen Diakonialaitoksen alueella Poris-

sa asuvien vapaaehtoisten vanhusten koteihin oppimiskäyntejä. Kotikäynneillä ohjaus ja tiedon rakentaminen tapahtuu digitaalista teknologiaa hyödyntäen, keskeisinä työvälineinä iPad-tabletit. Kotikäyntitoiminnan pilotointi toteutettiin syksyllä 2016. Pilottiin osallistui 57 toista vuottaan opiskelevaa 16–18-vuotiasta lähihoitajaopiskelijaa, jotka

toteuttivat viiden viikon periodeissa yhteensä 164 kotikäyntiä. Kotikäyntien pilotointiin osallistuneiden lähihoitajaopiskelijoiden palautekyselyn perusteella opiskelijat kokivat kotikäyntien toteuttamisen oppimisensa kannalta hyödyllisenä ja uuden oppimisympäristön tarjoavan monipuoliset mahdollisuudet oppimiseen. Kotikäyntien kautta opiskelijat kokivat päässeensä aitoon vuorovaikutukseen ikäihmisten kanssa, ja samalla ammatillisten vuorovaikutus- ja havainnointitaitojen kehittäminen mahdollistui ja mielikuvat vanhuudesta monipuolistuivat. Opiskelijat kokivat myös mielihyvän tunteita ikääntyneen auttamisesta ja onnistumisista yhteisessä toiminnassa. Teknolo-

gia mahdollisti osaltaan sukupolvien väliset kohtaamiset kotihoidon oppimisympäristössä. Video-ohjaus tableteilla kotikäyntien aikana lisäsi opiskelijoiden ja opettajien mukaan toiminnan turvallisuutta. Kotihoidon digitaalisen oppimisympäristön pilotoinnista alkaneen lukuvuoden 2016-2017 päättyessä vanhustyö kiinnosti lähihoitajaopiskelijoita osaamisalojen hakeutumises- sa ennätysellisen paljon aikaisempiin vuosiin verraten WinNovassa Porissa.

Avainsanat: *digitaalinen oppimisympäristö, lähihoitajaopiskelija, kotihoito, vanhustyö*

Mikä on DigiHOP – Kotihoidon digitaalinen oppimisympäristö?

DigiHOP – Kotihoidon digitaalinen oppimisympäristö on ESR-rahoitteinen, kolmivuotinen (2016–2018) hanke, jossa rakennetaan lähihoitajakoulutukseen digitaalisesti toimiva kotihoidon oppimisympäristö. Hankkeen lähtökohtana on yhdistää digiteknologian mahdollisuudet ja nykynuorten tapa oppia ja soveltaa oppimaansa ikääntyneiden asiakkaiden kotihoidon opetukseen. Hankkeessa rakennetaan kotihoidon opetuksen kehittämistarpeiden pohjalta oppimisalusta soveltuvista digitaalisista työkaluista. Oppimisen perustaksi luodaan ilmiöihin ja aitojen työtilanteiden ongelmanratkaisuun perustuvaa pedagogiikkaa, perehdytään asiakkaiden palvelutarpeeseen ja harjoitellaan asiakastilanteita simulaatiopedagogiikan menetelmin.

Kotihoidon digitaalinen oppimisympäristö mahdollistaa oppimisen aidoissa asiakastilanteissa ikääntyneiden henkilöiden kanssa. Hankkeen aikana kotona asuvista ikääntyvistä, vapaaehtoisista asiakkaista muodostetaan asiakaspankki yhteistyössä Länsi-Suomen Diakonialaitoksen säätiön Asumispalvelut-yksikön kanssa. Lähihoitajaopiskelijat tekevät vapaaehtoiseen asiakaspankkiin kuuluvien vanhusten kohteihin oppimiskäyntejä, joissa hyödynnetään digitaalista teknologiaa. Digitalisointuminen antaa mahdollisuuden kehittää ja kokeilla uusia oppimismenetelmiä ja -ympäristöjä, joissa oppijoiden erilaisuus ja yksilöllisten tarpeiden huomioiminen on entistä helpompaa (Tapscott 2009). Kotihoidon digitaalisessa oppimisympäristössä oppija kohtaa asiakkaan aidossa kotihoidon ympäristössä ja hänellä on uuden opetuskäyttöön soveltuvan digi- ja mobiiliteknologian mahdollistama reaaliaikainen tuki opettajalta oppimiseensa. Uutta teknologiaa hyödyntävä kotihoidon oppimisympäristö mahdollistaa oppijalle ammatillisen tiedonhaun, siirron, reflektoinnin ja sosiaalisen jakamisen.

Kotihoidon digitaalisen oppimisympäristön rakentamisen perusteena on useita valtakunnallisesti meneillään olevia muutoksia, jotka heijastuvat tulevaisuuden vanhustyön ja kotihoidon opetuksen kehittämistarpeeseen. Väestön vanheneminen on Suomessa valtakunnallinen trendi, mikä tuottaa lähivuosina lisäpalvelutarvetta vanhustenhuoltoon. Väestön ikärakenteen muuttuessa vanhuksia on määrällisesti enemmän, pitkäaikaissairaudet ja dementia yleistyvät, mikä aiheuttaa kasvua monisairaiden ja iäkkäiden hoidon tarpeeseen ja vaatimuksiin. Yhteiskunnallisesti on tärkeää kehittää palveluiden tuottamiseen uusia, asiakaslähtöisiä ja kustannustehokkaita muotoja ja toimintatapoja, joilla voidaan rajoittaa sosiaali- ja terveyspalvelukustannusten lisääntymistä. (STM 2011.) Vanhusväestön määrän kasvaessa lasten ja nuorten suhteellinen osuus pienenee väestöstä samanaikaisesti (Miettinen 2014). Osaavan ja ammattitaitoisen hoitohenkilöstön rekrytointi muodostuu tulevana vuosina haasteeksi vanhusten määrän ja hoivatarpeen lisääntyessä sekä hoitoalan henkilöstössä tapahtuvan eläköitymisen vuoksi (Kröger & Vuorensyrjä 2008; Miettinen 2014). Sosiaali- ja terveysalalle hakeutumisen vetovoimaisuutta tulisi pyrkiä lisäämään (Valtiovarainministeriö 2010) ja kehittämään keinoja, jotka mahdollistavat uusien työntekijöiden houkuttelemisen alalle osaavan työvoiman riittävyuden turvaamiseksi (Kröger & Vuorensyrjä 2008).

Tässä artikkelissa tarkastellaan DigiHOP-hankkeessa toteutettujen kotikäyntien merkitystä lähihoitajaopiskelijoiden suhtautumisessa vanhuuteen sekä uuden koulutuskokeilun vaikutusta vanhustyön osaamisalalle hakeutumiseen. Aineistona on syksyn 2016 aikana DigiHOP-hankkeessa mukana olleille 22 vapaaehtoiselle ystävävanhukselle toteutetut haastattelut

ja opiskelijoiden kyselyt, joihin osallistui yhteensä 57 toista vuottaan opiskelevaa 16–18-vuotiasta lähihoitajaopiskelijaa. Opiskelijakyselyt toteutettiin kahdesti: ennen kotikäyntijakson pilotointia ja tämän jälkeen. Kotikäyntitoiminnan pilotoinnissa syksyllä 2016 lähihoitajaopiskelijat toteuttivat pareittain kotikäyntejä vapaaehtoisten ystävävanhusten luo viiden viikon periodeissa. Kotikäyntejä toteutettiin syksyn aikana yhteensä 164.

Jokainen kotikäyntien pilotoinnissa mukana ollut lähihoitajaopiskelijaryhmä orientoitui opettajan ohjauksessa oppimisympäristöön ennen kotikäyntiperiodin aloittamista. Orientaatio muodostui perehtymisestä ilmiöpohjaisen oppimisen toteutukseen kotihoidon, ammatillisen vuorovaikutuksen ja ikääntymisen sisältöalueissa, sekä uuden oppimisympäristön fyysisestä ja digitaalisesta toimintakokonaisuudesta. Fyysinen oppimisympäristö tiloineen ja välineineen sijaitsi osittain koululla, osittain Länsi-Suomen Diakonialaitoksella. Oppimisympäristön digitaalinen kokonaisuus muodostui sähköisellä oppimisalustalla olevista oppimateriaaleista, kotikäynneittäin etenevistä tavoitteellisista oppimistehtävistä ja -päiväkirjoista, joiden avulla jokainen opiskelija reflektoi omaa oppimistaan jokaisen kotikäynnin jälkeen. Digitaalisessa oppimisympäristössä iPad-tabletit toimivat kotikäynneillä merkityksellisinä työvälineinä ohjauksessa, mutta myös opiskelijoiden ”interaktiivisina digivihkoina” mahdollistaen monipuolisesti tiedon etsinnän, rakentamisen ja tallentamisen erilaisiin oppimisen ilmiöihin liittyen. Opiskelijaohjaus opettajan ja opiskelijoiden välillä toteutettiin käynneillä kokonaan tabletien avulla, mikä mahdollisti interaktiivisen, reaaliaikaisen ohjauksen ja opettajan konsultoinnin. Jokaisella kotikäynnillä

opiskelijat ottivat tablettien kautta videoneuvotteluyhteyden koululle ohjaavaan opettajaan heti ystävävänhuksen luo saavuttuaan raportoidakseen tulotilanteesta ja mahdollisista erityisistä huomioista. Lisäksi käynnin aikana opiskelijoilla oli mahdollisuus olla opettajaan yhteydessä tarpeen mukaan, mistä esimerkkeinä alkuperäisten suunnitelmien muuttuminen kotikäynnin aikana, esille tulleiden palvelu-/hoitotarpeiden järjesteleminen tai ystävävänhuksen voinnissa tapahtuneet äkilliset muutokset.

Lähihoitajaopiskelijoiden mielikuvat vanhuudesta ja kokemukset vanhusten kanssa toimimisesta ennen kotikäyntitoiminnan aloittamista

Kotikäyntitoiminnan pilotointiin syksyllä 2016 osallistuneilta lähihoitajaopiskelijoilta kartoitettiin ennen kotikäyntien alkua kyselyssä omaan lähipiiriin kuuluvien yli 75-vuotiaiden määrää ja kuinka usein he ovat vapaa-aikanaan tekemisissä ikääntyneiden kanssa sekä vanhuuteen liittyviä mielikuvia. Kyselyyn vastanneista lähihoitajaopiskelijoista 80 prosentilla oli lähipiirissään vähintään yksi yli 75-vuotias ikääntynyt henkilö, 60 prosentilla vastaajista lähipiiriin kuului yhdestä kolmeen yli 75-vuotiaista ja 20 prosentilla neljästä kuuteen ikääntynyttä henkilöä. Vastaajista 20 prosenttia ilmoitti, ettei heidän lähipiiriinsä kuulu yhtään yli 75-vuotiaista henkilöä. Lähihoitajaopiskelijoista suurin osa (84 %) vastasi olevansa vapaa-aikanaan tekemisissä yli 75-vuotiaiden ikääntyneiden kanssa, mutta säännöllisyydessä oli suurta vaihtelua: 32 % vastaajista ilmoitti olevansa tekemisissä yli 75-vuotiaiden kanssa viikoittain, 28 % kuukausittain, 14 % päivittäin ja 12 % muutaman kerran vuodessa.

Länsimaisissa yhteiskunnissa on selkeästi nähtävillä jakautuminen yksilön iän perusteella. Perheet ovat pieniä, eivätkä sukupolvet kohtaa luonnikkaasti arjessa. Nuorilla ja vanhoilla on vähenevässä määrin yhteisiä areenoja, joilla he voivat kohdata toisiaan. (Uhlenberg & De Jong Gierveld 2004.) Tämä heijastuu ikääntyneiden ja nuorten kohtaamisten määrään ja säännöllisyyteen, kuten myös tässä kyselyssä tuli ilmi.

Lähihoitajaopiskelijoita pyydettiin kyselyssä kuvaamaan kolmella sanalla, mitä sana ”vanhuus” tuo heidän mieleensä. Sanoja kertyi yhteensä 171, joista 23 erilaista. Lähihoitajaopiskelijoiden vastausten mukaan vanhuutta kuvaavat, yleisimmät mieleen tulleet sanat olivat ”harmaa” (21 %), ”ryppyinen” (16 %) ja ”yksinäisyys” (15 %), sekä sairaudet (10 %), kuolema (9 %) ja eläke (7 %). Opiskelijoiden vastauksissa tulee vahvimmin esiin ulkonäköön liittyviä vanhenemismuutoksia. Yhteenvetona lähihoitajaopiskelijoiden vastauksista heijastuu vahvasti toimintakyvyn rajoittuminen osana vanhuuden mielikuvaa, ja vanhuuden mielikuvassa koettuun terveyteen tai hyvinvointiin liittyvät positiiviset vastaukset ovat yksittäisiä mainintoja.

Ennen kotikäyntitoiminnan pilotointia lähihoitajaopiskelijoista 40 % vastasi kyselyssä toimineensa jo aiemmin vanhustyön tehtävissä, ja heistä jokaisella vanhustyöhön liittyvä kokemus oli peräisin työssäoppimisjaksolta meneillään olevaan koulutukseen liittyen. Vanhustyön osamisalaopintoihin hakeutuminen oli vastausten mukaan ensisijainen vaihtoehto 6 %:lle lähihoitajaopiskelijoista. Avoimissa vastauksissa lähihoitajaopiskelijat toivat esiin mielenkiintoisena ja ajankohtaisena, tiedostavansa vanhusten määrän lisääntyvän tulevaisuuden sosiaali- ja terveystalve-

luiden asiakasryhmänä ja vanhustyön tarjoamat työmahdollisuudet, mutta osaamisala ei vaihtoehtona houkuttele:

”Mielenkiintoinen ja ajankohtainen toimiala tulevaisuudessa. Paljon kehittämisen tarvetta. Koskee jokaisen ihmisen elämää jossain vaiheessa. Mutta en itse valitsisi vanhustyötä.”

”Vanhustyö voisi olla mukavaa, mutta muut osaamisalojen jutut kiinnostaa. Ei kiinnosta, haaveilen muusta.”

Kyselyn tulos vahvistaa Luukan (2007) lähihoitajaopiskelijoiden suuntautumista vanhustyön alalle käsittelevän väitöskirjan tuloksia: vaikka lähihoitajaopiskelijoista iso osa suhtautuu myönteisesti vanhukseen, vain muutamit valitsevat viimeisen vuoden suuntautumisvaihtoehtokseen vanhustyön. Kyselyn mukaan lähihoitajaopiskelijoiden haaveet ovat muualla, mikä on todettu myös Tohmolan (2015) pro gradu -tutkielmassa hoitotyön opettajien kuvauksissa vanhusten hoitotyön heikosta kiinnostavuudesta opiskelijoiden keskuudessa. Opettajien mukaan vanhusten hoitotyö ei vastaa opiskelijoiden näkemystä haaveammattista.

Kokemuksia kotikäyntitoiminnan pilotoinnista

Kotikäyntitoiminnan pilotoinnissa syksyllä 2016 neljä lähihoitajaopiskelijaryhmää toteuttivat vapaaehtoisten ystävävanhusten kotikäyntejä viiden viikon periodeissa. Kotikäyntejä tehtiin syksyn aikana yhteensä 164, ja jokaisella opiskelijaparilla oli oma vapaaehtoinen ystävävanhus. Kotikäyntien ohjauksessa käytettiin välineinä iPadeja, joiden kautta opiskelijoilla oli videoneuvotteluyhteys opettajaan reaaliaikaisen ohjauksen saamiseksi. Opiskelijat orientoitiin kotikäynneille, digitaalisten työväli-

neiden käyttöön ja oppimistehtäviin, joiden avulla opiskelijat rakensivat oppimisestaan sähköistä portfoliota.

Kotikäyntitoiminnassa syksyllä mukana olleille ystävävanhuksille ($n=22$) toteutetun haastattelututkimuksen perusteella kotikäynnit ovat onnistuneet oikein hyvin, ja toiminta sai paljon positiivista palautetta. Ystävävanhuksista 73 % koki käyntien sujuneen erittäin hyvin ja 23 % melko hyvin, ja jokainen vastaaja koki käynnit itselleen hyödyllisiksi. Avoimissa vastauksissa haastateltavat toivat esiin kotikäyntien hyödyttäneen heitä monin eri tavoin. Keskeisimmäksi perusteluksi nousi juttuseuran merkitys: useat vastaajista toivat esiin elämäänsä liittyvää yksinäisyyttä, ja opiskelijat toimivat keskustelukumppaneina. Toinen haastateltujen vahvasti esille tuoma kotikäyntien hyödyllisyyteen liittyvä asia oli ulkoileminen: ulkoilun mahdollistuminen ja seura. Muutamissa haastatteluissa heijastui myös ystävävanhusten kokemus nuorten opiskelijoiden kotikäyntien mieltä virkistävästä vaikutuksesta: ”Kyllä on kiva saara nuoria ihmisiä elämäänsä vieraiksi.”

Myös lähihoitajaopiskelijoiden antama palaute kotikäyntitoiminnan pilotoinnista oli positiivista. Palautekyselyn perusteella 100 % opiskelijoista koki kotikäyntien toteuttamisen hyödyllisinä oppimisen kannalta. Kotikäyntitoiminta ja uusi oppimisympäristö tarjosi avoimien vastausten perusteella opiskelijoille monipuoliset mahdollisuudet oppimiseen. Kotikäyntien kautta opiskelijat pääsivät aitoon vuorovaikutukseen ikäihmisten kanssa, ja mahdollisuuden ammatillisten vuorovaikutus- ja havainnointitaitojen kehittämiseen:

”Uuteen ihmiseen tutustuminen ja hänen elämäntarinansa kuuleminen.”

”Opin olemaan vanhusten kanssa ja tekemään havainnoiteja.”

”Miten toimia vanhuksen seurassa ja että hän ehkä ei kuule jos ei puhu selkeästi.”

”Parhaita asioita olivat keskustelut káiken maailman asioista ystävävanhusten kanssa kun náki että hän nautti siitä!”

Räsänen (2017) mukaan vanhusten yksilölliset kohtaamiset ovat nuorille tärkeitä, ja he pitävät näitä suuressa arvossa. Lisäksi nuorten ja vanhusten kohtaamista helpottavana tekijänä on todettu nuorten oivallus siitä, että kykenee kohtaamaan vanhukset omina itsenään (Saarenheimo, Pietilä, Maununaho, Tiihonen & Pohjolainen 2014). Ajatus vanhuksesta yksilöllisenä persoonana, omine tarpeineen ja toiveineen, vähentää ikäryhmään kuuluvien niputtamista tarpeiltaan ja toimintakyvyltään samanlaisiksi vanhuksiksi ja tarjoaa avaa mahdollisuuksia aidolle vuorovaikutukselle. Kotikäyntien palautekyselyssä opiskelijat toivat myös esiin vanhuksen yksilöllisenä persoonana:

”Sain tutustua vanhukseen yhtenä matavana ja sisukkaana persoonana.”

”Elämäntilanteista huolimatta vanhemman sukupolven henkilöt jatkavat vaikeuksista huolimatta kun me luovuttaisimme hyvinkin helpolla.”

Láhihoitajaopiskelijat toivat vastauksissa esiin myös mielihyvän tunteita, jotka liittyivät ikääntyneen auttamiseen ja onnistumisiin yhteisessä toiminnassa:

”Ystävävanhus oli mielissään seurasta ja siitä että pääsi ulkoilemaan pitkástá aika.”

”Kuinka hyvin vanhuksset ottivat vastaan meidät ja viihtyivät kanssamme.”

”Joka kerta tutustui lisää vanhukseen ja kun hänestä náki että hän on odottanut meitä ja pitää meistä.”

Lisäksi nuoret láhihoitajaopiskelijat olivat tehneet huomiota vanhuksen ajattelu- maailman samankaltaisuudesta verrattuna opiskelijan omaan ajatteluun:

”Vanhuksen eri nákökulmat menneestä, mutta hyvinkin samanlaisia ajatuksia nykytilanteista kuin itselläni.”

”Vanhuksen vastaanottavaisuus ja suvaitsevaisuus yllätti. Ihan niinku mä ajattelen ittekki.”

Vanhusten ja nuorten kohtaamisissa on todettu, että nuoret huomaavat vanhusten kanssa yhteisiä mielenkiinnon kohteita ja jutunaiheita (Räsänen 2017). Saarenheimon ym. (2014) mukaan yhteiset kiinnostuksen kohteet ovat osoittautuneet merkittäväksi eri-ikäisten kohtaamisissa.

Kotikäyntitoiminnan myötä myös láhihoitajaopiskelijoiden mielikuvat vanhuudesta monipuolistuivat ja laajenivat. Alkukyselyssä oleva vanhuuteen liittyvä mielikuvakysymys toistettiin palautekyselyssä. Sanoja oli alkukyselyn ja loppupalautteen vastauksissa sama määrä (171), mutta loppupalautteessa erilaisten sanojen määrä kolminkertaistui alkukyselyyn verraten. Láhihoitajaopiskelijoiden vastausten mukaan vanhuutta kuvaavat, yleisimmät mielen tulleet sanat olivat ”elämäntilanteista huolimatta vanhemman sukupolven henkilöt jatkavat vaikeuksista huolimatta kun me luovuttaisimme hyvinkin helpolla.” (16 %), ”sinnikkyys” (11 %), ”suvaitsevaisuus (8 %) ja ”tarinat” (4 %). Kuvausten määrässä ja sisällössä on tapahtunut iso muutos kotikäyntien molemmin puolin ajoittuneiden opiskelijakyselyiden vastauksissa. Opiskelijoiden vastaukset ovat muuttuneet ulkonákóön liittyvistä vanhenemismuutoksista ja toimintakyvyn rajoitteista ajatteluun, persoonallisuuteen ja elämäntilanteista huolimatta vanhemman sukupolven henkilöt jatkavat vaikeuksista huolimatta kun me luovuttaisimme hyvinkin helpolla.”

Kotikäynneistä ja digitaalisuuden mahdollisuuksista vetovoimaa vanhustyön koulutukseen?

Kotikäyntitoiminnan pilotoinnin jälkeen toteutetussa palautekyselyssä vanhustyöhön ensisijaisesti hakeutuvien lähihoitajaopiskelijoiden määrä oli kasvanut: pilotoinnin jälkeen 12 % lähihoitajaopiskelijoista vastasi kyselyssä vanhustyön ensisijaiseksi osaamisalan hakeutumisvaihtoehtokseen, kun ennen kotikäyntien alkamista vanhustyön olisi ensisijaisesti valinnut 6 % lähihoitajaopiskelijoista.

Keväällä 2017 osaamisalojen hakeutumisessa vanhustyö kiinnosti Porin WinNovan lähihoitajaopiskelijoita ennätysellisen paljon. Vanhustyön osaamisalaopintoihin oli ennätysmäärä hakijoita – lisäystä 220 % ensisijaisten hakijoiden määrään aiempiin vuosiin verraten. Kolmannen vuoden osaamisalaopintoihin on oppilaitoksen hakijatilastojen mukaan ollut keskimäärin viisi ensisijaista hakijaa viimeisimmän kymmenen vuoden ajan, joten muutos on merkittävä.

Lisääntynyttä hakijamäärää selittää osittain vanhustyön ja kotihoidon opetuksessa ja oppimisympäristöissä toteutetut kehittämistoimenpiteet. DigiHOP – Kotihoidon digitaalinen oppimisympäristö-hankkeen myötä vanhustyön opetuksessa on systemaattisesti vuoden ajan kokeiltu uudenlaisia opetusmenetelmiä ja testattu niiden soveltuvuutta tulevaisuuden vanhustyön oppimisen toteuttamiseksi. Hankkeen yhtenä tavoitteena on lisätä vanhustyön koulutuksen houkuttelevuutta. Digitaalisen oppimisympäristön kehittämisessä onkin tärkeää kehittää samanaikaisesti opetuksen sisältöjä, pedagogiikkaa ja ympäristöä, jotta oppijalle tarjou-

tuu mahdollisuus aidosti syventyä oppimaan ilmiöperusteisesti – teknologia apuvälineenä.

Eri-ikäisten kohtaamismahdollisuudet ovat tärkeitä. Kasvokkaisissa kohtaamisissa empatian toisia ihmisryhmiä kohtaan on todettu lisääntyvän ja olemassa olevien stereotyyppien vähenevän (Uhlenberg & De Jong Gierveld 2004). Vuorovaikutus lisää myönteisten asenteiden kehittymistä toisia ihmisiä kohtaan. Tarvitaan kasvokkain olemista ja kohtaamisia. Kahden ihmisryhmän säilyttäessä etäisyyden, mahdollisuudet stereotyyppien ja negatiivisten asenteiden kehittymiseen ja korostumiseen ovat olemassa. (Saarenheimo ym. 2014.) Mobiiliteknologian hyödyntäminen opetuksessa monipuolistaa oppimisympäristöä, mutta lisäksi se voi toimia välineenä eri-ikäisten kohtaamismahdollisuuksien lisäämisessä, kotihoidon digitaalisessa oppimisympäristössä toteutuu molemmat: teknologia monipuolistaa oppimisympäristöä ja mahdollistaa opiskelijalle tiedon rakentamisen osana aitoa asiakkaan elinympäristöä, mutta mahdollistaa myös sukupolvien väliset kohtaamiset. Oppiminen ikääntymisestä rakentuu osana autenttista oppimisympäristöä ja toimiessa ystävävanhuksen kanssa.

Teknologian hyödyntämisen oppimisessa pitää kuitenkin olla suunniteltua, perusteltua ja ohjattua. Teknologia sinällään ei saa olla itseisarvo, vaan sen käytön olla oikeaan kontekstiin sidottua ja tavoitteellista. (Higgins ym. 2012; Kumpulainen & Lipponen 2010.) Kotihoidon digitaalisen oppimisympäristön tavoitteena on tarjota autenttisia oppimisen mahdollisuuksia aidoissa kotihoidon asiakastilanteissa, vahvistaa lähihoitajaopiskelijoiden digitaalisen teknologian osaamisen taitoja ja lisätä vanhusten hoidon koulutuksen laa-

tua ja houkuttelevuutta. Parhaimmillaan digitaalinen mobiilioppiminen on sitä, että pedagogisesti mielekäs oppimisprosessi viedään autenttiseen ympäristöön ja mobiililaitte mahdollistaa oppimista, mutta sinällään mobiili on oppija (Higgins ym. 2012). Kotihoidon digitaalisessa oppimis-ympäristössä oppija nähdään liikkuvana ja mobiilina, ja hän oppii mobiiliteknologiaa hyödyntäen opetus suunnitelman mukaisia ammatillisia taitoja aidoissa asiakastilanteissa. Samalla korostuu oppijan oma interaktiivisuus.

Eri ikäryhmien välisessä kohtaamisessa tulisi kiinnittää huomioita myös kohtaamisen laatuun. Pelkkä määrä ei välttämättä takaa solidaarisuuden lisääntymistä eri ikäryhmien välillä – keskeisempää on kohtaamisten laatu. Bousfieldin ja Hutchisonin (2010) mukaan kohtaamisten laatu heijastuu suoraan nuorten asenteisiin ikäihmisiä kohtaan: mitä laadukkaampia kohtaamisia nuorten ja vanhusten välillä on, sitä positiivisempi vaikutus niistä syntyy nuorten asenteissa vanhuksia kohtaan. Luukan (2007) mukaan yksi keskeisimmistä syistä lähihoitajaopiskelijoiden tekemään vanhustyön suuntautumisvaihtovalintaan liittyy opiskelijoiden työssä-oppimisjaksojen aikana saamiin tunnekokemuksiin. Kotihoidon digitaalisessa oppimis-ympäristössä syksyllä 2016 toteutetussa pilotoinnissa video-ohjaus tableteilla kotikäyntien aikana lisäsi opiskelijoiden ja opettajien kyselytutkimuksen palautteen mukaan toiminnan turvallisuutta. Asiakkaat toivat esiin video-ohjauksen kautta kokemansa luottamuksen tunteen lisääntymisen tiedostaessaan opettajan olevan käytettävissä käynneillä. Ikäryhmien välisissä kohtaamisissa opiskelijan ohjaamiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota onnistuneiden kokemusten saavuttamiseksi niin fyysisissä oppimis-ympäristöissä

– koulussa ja työssäoppimispaikalla – kuin digitaalisestikin.

Lähteet

- Bousfield, C. & Hutchison, P. 2010. Contact, anxiety and young people's attitudes and behavioral intentions towards the elderly. *Educational Gerontology* 36, 451–466.
- Higgins, S., Xiao, Z. & Katsipataki, M. 2012. The Impact of digital technology on learning: A summary for the education endowment foundation. Durham University: School of Education.
- Kröger, T. & Vuorensyrjä, M. 2008. Suomalainen hoivatyö pohjoismaisessa vertailussa. *Vanhuspalvelujen koti- ja laitoshoidon piirteitä ja ongelmia. Yhteiskuntapolitiikka* 73 (3), 250–266.
- Kumpulainen, K. & Lipponen, L. 2010. Koulu 3.0 – Kuinka teemme visiosta totta? Teoksessa K. Vähähyyppä (toim.) *Koulu 3.0*. Helsinki: Opetushallitus, 6–20.
- Luukka, K. 2007. *Vastavalmistuneiden lähihoitajien koulutuksenaikaiset merkitykselliset oppimiskokemukset vanhustyössä. Tunnepeili oppimiskokemusten merkityksellistäjänä*. Väitöskirja. Kuopion yliopisto.
- Miettinen, H. 2014. *Palvelutarpeen ennakointi. Porin selvitysalue*. FCG.
- Ruotsalainen, K. 2013. Väestö vanhenee – heikkeneekö huoltosuhteet? Tilastokeskus. http://www.stat.fi/tup/vl2010/art_2013-02-21_001.html. (Luettu 24.4.2017).
- Räsänen, M. 2017. Mielekästä työtä ja sukupolvien välisiä kohtaamisia. Työllistämishankkeeseen osallistuneiden nuorten kokemuksia vanhustyön tekemisestä. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- Saarenheimo, M., Pietilä, M., Maununaho, S., Tiitonen, A. & Pohjolainen, P. 2014. *Ikäpolvien taju. Elämänkulku ja ikäpolvet muuttuvassa maailmassa*. Helsinki: Vanhustyön keskusliitto.
- STM 2011. *Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020. Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategia*. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2011:1.
- Tapscott, D. 2009. *Grown up digital: How the net generation is changing the world*. New York: McGraw Hill.
- Tohmola, A. 2015. Gerontologisen hoitotyön tietoperusta, opetusmenetelmät ja koulutuksen tulevaisuuden haasteet. Pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto.
- Uhlenberg, P. & De Jong Gierveld, J. 2004. Age-segregation in later life: An examination of personal networks. *Aging and Society* 24 (1), 5–28.
- Valtiovarainministeriö 2010. *Nuoret työmarkkinoilla. Miten nuorten työllistymistä tulisi edistää?* Valtiovarainministeriön julkaisuja 14/2010.